

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕСТЕТИКА»

Дисципліна № _____

Кількість кредитів ЄКТС – 3 кредити

I. Основна мета спецкурсу «Естетика» – сприяння реалізації концепції гуманізації вищої освіти в Україні, формування цілісного уявлення студентів про генезу естетичної культури людства та своєрідність естетичного осягнення світу.

II. Місце навчальної дисципліни в програмі підготовки фахівців даного напрямку підготовки (спеціальності).

Дисципліна спецкурс «естетика» дозволяє набути студентам додаткових фахових компетентностей при опануванні циклу дисциплін професійної та соціально-гуманітарної підготовки.

III. Завдання дисципліни – формування у студентів універсальної картини світу через оволодіння системою естетичних знань та уявлень; досвіду просвітницької та пошуково-дослідної активності студентів у сфері естетичної теорії та практики, що забезпечують формування компетентностей сприймання і розуміння навколишнього світу з позицій креативної особистості, творчого ставлення до виконання виробничих завдань, прагнення до гармонійної життєдіяльності, що сприятиме становленню конкурентоспроможного фахівця.

IV. Основні знання та уміння, яких набуває студент після опанування даної дисципліни

Результати навчання	Компетентності
<p>Знати: -мати цілісне уявлення про зміст та специфіку основних категорій естетики та педагогіки в їх системному взаємозв'язку; зміст естетичних категорій, структуру і властивості естетичної свідомості; -генезис, природу, функції і закономірності розвитку мистецтва; -видову специфіку мистецтва; -природу художньої образності та особливості художнього сприйняття.</p> <p>Вміти: – застосовувати діяльнісний і контекстний підходи до навчання і виховання; – застосовувати теоретичні знання у практичній роботі по формуванню естетичної культури особистості; – підпорядковувати свою професійну діяльність «законам краси»,</p>	<p>Фахові: -застосовувати набуті знання у своїй професійній діяльності, що забезпечують формування груп компетенцій: особистісних (сприймати і розуміти навколишній світ з позицій креативної особистості, змінювати свій простір за «законами краси», здатності до саморозвитку та самовдосконалення) та професійних (творчо та відповідально ставитися до виконання виробничих обов'язків, прагнути постійно підвищувати фахову майстерність в умовах сучасного професійного простору</p> <p>Загальні: Пізнавальна: -вміти практично застосовувати категоріальний апарат естетики та педагогіки; Соціальна: -обґрунтувати важливість естетичного компоненту в формуванні світогляду людини;</p>
<p>Знати: -розуміти природу, сутність та головні сфери прояву естетичного; основні етапи розвитку естетичної думки; -орієнтуватись у світі естетичних і культурних цінностей; -аналізувати твори всіх видів і жанрів мистецтва;</p> <p>Вміти:</p>	<p>Фахові: -виділяти естетичну проблематику із педагогічної спадщини; -розумітись у проведенні практичної роботи з формування естетичного досвіду особистості засобами педагогічних впливів; -інтегрувати види формального і неформального навчання та виховання у системі неперервної компетентнісно спрямованої освіти;</p>

<p>-пояснити структуру і властивості естетичної свідомості; основні етапи розвитку естетичної думки у синтезі з розвитком творчого, проектного мислення; систему основних естетичних цінностей у діяльнісному і контекстному підходах до навчання і виховання.</p>	<p>-обґрунтувати важливість естетичного компоненту в формуванні світогляду людини;</p>
--	--

V. Короткий зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Естетика як філософська наука.

Тема 1. Естетика як культуротворча наука.

Етимологія слова “естетика”, його смисл та значення. Предмет естетики. Почуттєва культура як специфічна сфера естетичного знання. Основні етапи розвитку світової естетичної думки. Утвердження естетики як самостійної науки. Генеза української естетичної думки. Естетика в системі наук. Взаємозв'язок естетики з філософією, історією, культурологією, мистецтвознавством, психологією, педагогікою. Практичне значення естетичної науки.

Тема 2. Естетична діяльність та її форми.

Творчий потенціал людської праці. Закономірності виділення естетичної діяльності зі сфери практики. Дизайн як естетичний феномен. Естетичний досвід людини та форми його реалізації. Естетична діяльність і мистецтво. Історична логіка появи мистецтва як самостійної форми естетичної діяльності.

Тема 3. Естетична свідомість.

Поняття естетичної свідомості. Структура естетичної свідомості. Естетичне почуття як духовне переживання. Естетичний смак та форми його прояву. Почуття міри та смак. Процеси становлення та розвитку смаку. Проблема виховання смаку. Естетичний ідеал як образ належної та необхідної естетичної цінності. Естетичні уявлення, погляди, теорії.

Тема 4. Основні естетичні категорії.

Категорії естетики як духовні моделі естетичної практики суспільства. Естетичне, його сутність. Діалектичний зв'язок категорій естетики. Категорії „гармонія” і „міра”. Об'єктивні та суб'єктивні передумови прекрасного. Історична обумовленість поглядів на прекрасне. Поняття потворного в історії естетики. Своєрідність естетичного переживання потворного. Потворне у мистецтві. Піднесене, героїчне, низьке: природа та прояв у мистецтві. Низьке як сфера людської несвободи, крайній ступінь потворного. Трагічне як естетична категорія. Історичні форми розуміння трагічного конфлікту. Трагічне переживання та катарсис. Естетичний і морально-психологічний вплив трагічного на людину. Трагічний герой. Трагічне та жахливе.

Комічне як антипод трагічного. Сміх в культурі. Комічне і смішне. Сутність комедійного ефекту. Форми прояву комічного в дійсності та мистецтві (гумор, іронія, сатира, сарказм).

Змістовий модуль 2. Естетична природа мистецтва.

Тема 5. Естетична природа мистецтва.

Походження мистецтва та його дефініції. Мистецтво як художнє узагальнення. Художність як естетичне поняття. Зміст і форма у творах мистецтва: діалектика зв'язку. Художній образ як специфічна форма відображення дійсності в мистецтві. Загальні та специфічні риси художнього образу в різних видах і жанрах мистецтва. Засоби творення художньо-образної мови: асоціативні порівняння, метафора, алегорія, символ. Художній твір, його естетична природа. Сприйняття творів мистецтва як співтворчості. Феномен катарсису.

Тема 6. Видова специфіка мистецтва.

Основні тенденції дослідження видової специфіки мистецтва. Класичні види мистецтва і особливості їхнього внутрішнього структурування. Проблема професійної і народної творчості. Визначення архітектури як виду мистецтва. Архітектура в Україні. Визначення скульптури як виду мистецтва. Скульптурне мистецтво України. Визначення живопису як виду мистецтва. Живописне мистецтво в Україні. Визначення музики як виду мистецтва. Музичне мистецтво України. Визначення хореографії як виду мистецтва. Видатні представники українського балету. Народні традиції в хореографії України. Ансамбль танцю імені П.Вірського. Визначення театру як виду мистецтва. Синтетична природа театрального образу. Український театр: історія і сучасність. Визначення кіно як виду мистецтва. Його синтетична природа. Жанрово-родова структура кінематографа. Українське кіномистецтво: історія і сучасність.

Визначення літератури як форми художньої діяльності. Жанрово-рідова специфіка літератури. Фольклорна творчість. Основні етапи розвитку літератури. Феномен літератури України: історія та сучасність.

Тема 7. Мистецтво як соціальне явище.

Теорії походження мистецтва. Соціальні функції мистецтва. Діалектичний взаємозв'язок функцій мистецтва. Історична динаміка функцій мистецтва. Свобода і детермінізм у мистецтві. Традиції та новаторство у мистецтві. Історичні закономірності художнього розвитку.

Змістовий модуль 3. Естетична культура особистості.

Тема 8. Формування естетичної культури особистості.

Сутність естетичної культури особистості. Естетична культура як найважливіша складова духовного світу особистості. Зростання ролі естетичного розвитку людини в умовах зміни світоглядних та культурних парадигм. Естетична культура як єдність естетичних знань, переконань, почуттів, навичок та норм діяльності. Етапи становлення естетичної культури особистості. Форми прояву естетичної культури. Форми та методи естетичного виховання молоді. Роль художнього виховання в соціокультурному відтворенні людини. Роль і значення мистецтва в естетичному вихованні.

Тема 9. Система естетичного виховання в духовному житті України: традиції та сучасність.

Історична тяглість первинних смислових значень народної педагогіки у справі естетичного виховання. Малі фольклорні жанри як естетична форма передання новим поколінням узагальненого досвіду народу. Практика естетичного виховання періоду Київської Русі. Києво-Могилянська академія – модель зв'язку педагогіки та естетики. Поєднання своєрідності української культури з європейським культуротворчим процесом, орієнтованим на теоретичні пошуки науки Нового часу. Проблеми естетичного виховання в структурі філософсько-естетичної концепції Г.С.Сковороди. Розвиток ідей Г.С.Сковороди у вітчизняній літературній практиці XIX-XX ст. (Т.Шевченко, І.Франко, М.Коцюбинський, Л.Українка, О.Кобилянська, В.Винниченко, М.Вороний, М.Хвильовий, Л.Костенко та ін.). Система естетичного виховання в сучасній Україні: структура, принципи, форми і методи. Досвід естетичного виховання видатних українських педагогів (В.Верховинець, А.Макаренко, С.Миропольський, В.Сухомлинський та ін.) у принципово новий історичний період розвитку України. Сучасні тенденції естетичного виховання в контексті гуманізації та гуманітаризації освіти.

VI. Назва кафедри та викладацький склад, який буде забезпечувати викладання курсу

Кафедра етики та естетики, факультет менеджменту освіти та науки.

Викладачі: професор, кандидат філософських наук Дорога Алла Євгенівна; доцент, кандидат філософських наук Коннов Олександр Федорович; доцент, кандидат педагогічних наук Лобанчук Олена Анатоліївна.

VII. Обсяги навчального навантаження та терміни викладання курсу

На вивчення дисципліни відводиться 90 години (3 кредити ЄКТС).

VIII. Основні інформаційні джерела до вивчення дисципліни

1. Адорно Т. Эстетическая теория / Пер. с нем. А.Дранова. – М., 2001.
2. Амонашвили Ш.А. Как любить детей (опит самоанализа). — Донецк, 2010.
3. Андрушко Л. Григорій Ващенко про виховання культури зовнішнього вигляду / Л. Андрушко // Вісн. Прикарпат. ун-ту. – Івано-Франківськ, 2000. – Вип. 4. – С. 57–60. – (Сер. : Педагогіка)
4. Андрущенко В.П. Вища педагогічна освіта і наука України : історія, сьогодення та перспективи розвитку. Волинська область / ред. рада: В.Г. Кремень, В.П. Андрущенко [та ін.]; авт.: Андрущенко В.П. Арцишевський Р.А., Бойчук П.М. [та ін.]; АПН України. Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи. Інститут вищої освіти. - К.: Знання України, 2009. - 413 с.
5. Андрущенко Т. Естетичні аспекти освіти та виховання // Вісник Інституту розвитку дитини. – Вип. 1. – К., 2009. – С. 20-27.
6. Андрущенко Т.І. Проблема естетичного в культурі: матеріали до спецкурсу. - К.:Університет «Україна», 2011.- 627с.
7. Андрущенко Т.І. Феномен естетичного (філософсько-історичний аналіз) – К.: Знання України. 2007. -270с.

8. Білецький П. Скарбинетлінні. – К., 1994.
9. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. – К., 2001.
10. Боров Ю. Естетика. – М., 2000.
11. Бычков В. Естетика. – М., 2000.
12. Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. – М., 1991.
13. Гилберт К. Э., Кун Г. История эстетики. – СПб., 2000.
14. Гегель Г.В.Ф. Эстетика: В 4 т. – М., 1968.
15. Гончар О. Українська національна ідея у художній творчості. // СІЧ, 1994, № 9-10.
16. Горбачев Д. Український авангард, 1910-30 рр. – К., 1996.
17. Гулыга А.В. Эстетика в свете аксиологии. Пятдесят лет на Волхонке – СПб.: Алетейя, 2000 – с. 35–82, 272–278.
18. Джола Д.М., Щербо А.Б. Теорія і методика естетичног овиховання школярів. – К., 1998.
19. История эстетики. Памятники мировой эстетической мысли, в 5-ти т. Т.1. – М., 1962.
20. История эстетической мысли: становление и развитие эстетики как науки. В 6-ти т. Т.1 – М.: Искусство, 1985.
21. Каган М. Эстетика как философская наука. – СПб., 1997.
22. Кант И. Сочинения: В 6 т. – М., 1964.
23. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. Генезис чувственной культуры. – К., 1982.
24. Картина мира в истории мирового искусства. – М., 1995.
25. Киященко Н.И. Эстетика. Общий курс, план-программа и методические материалы. – М., 2002.
26. Кривцун О. Естетика. – М., 2001.
27. Кривцун О.А. Эволюция художественных форм. Культурологический анализ. – М., 1992.
28. Кримський С. Б. Мистецтво – нова онтологія // Кримський С. Б. Ранковіроздуми – К., 2009.
29. Кримський С. Б. Мистецтво жити // Електронна версія газети „День” – <http://www.day.kiev.ua/289249/206152>
30. Крымский С.Б. Философия как путь человечности и надежды. – К., 2000.
31. Культура українського народу. – К., 1994.
32. Левчук Л. Західноєвропейська естетика ХХ століття. – К., 1997.
33. Левчук Л. Психологія: історія, теорія, художня практика. – К., 2003.
34. Левчук Л. Естетика. Підручник – 3-ге вид., допов. – К. Центр уч. літ. 2010. – 520с.
35. Легенький Ю. Українська культура між Сходом і Заходом. – К., 1994.
36. Лихачев Д. С. О воспитанности // Письма о добром и прекрасном – Симферополь, 1990.
37. Лихачев Д. С. Сады и парки // Письма о добром и прекрасном. – Симферополь, 1990.
38. Личковах В.А. Авангард – постмодернизм – універсалізм: зміна парадигм некласичної естетики. / Філософська і соціологічна думка. – 1996. № 7/8.
39. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1973-1976.
40. Макаров А. Світло українського бароко. – К., 1994.
41. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
42. Маньковская Н.Б. Эстетика потсmodернизма. – СПб., 2000.
43. Мелик-Пашаев А. А. Мир художника – М., 2000. – С. 88 – 115.
44. Миропольська Н. Естетична логосфера школи // Мистецтво та освіта. – 1996. - № 2. – С.7-11.
45. На грани тысячелетий. Мир и человек в искусстве XX века. – М., 1994.
46. На пороге третьего тысячелетия: Проблемы художественной культуры. – М., 1997.
47. Наконечна О.П. Естетичне як тип духовності. – Рівне, 2002.
48. Нариси української популярної культури. – К., 1998.
49. Національна культура в сучасній Україні. – К., 1995.
50. Никитич Л. Эстетика. – М., 2003.
51. Овсянников М.Ф. История эстетической мысли – М.: Высш. шк. 1984.
52. Панченко В.І. Мистецтво в контексті культури. – К., 1998.
53. Попович М. Нариси історії культури України. – К., 1999.

54. Сагатовский В. Вселення філософа. – М., 1972. – С. 149-178.
55. Современные концепции эстетического воспитания // Гл. ред. Н.И. Киященко. – М., 1998.
56. Столович Л. Н. Красота. Добро. Истина. Очерк истории эстетической аксиологии. – М., 1994.
57. Українська душа. / Ред. Храмова В. – К., 1992.
58. Українська художня культура: Навч. Посібник. – К., 1996.
59. Український класичний авангард і сучасне мистецтво. – К., 1996.
60. Феномен української культури: методологічні засоби осмислення. / Під ред. В.Шинкарука – К., 1996.
61. Філософія у Києво-Могилянській академії // Історія філософії України. Хрестоматія. – К., 1993.
62. Франкл В. Сказать жизни „Да”: психолог в концлагере. – М., 2007. – с. 54–66, 91–97.
63. Хамитов Н., Крылова С. Этика и эстетика: словарь ключевых терминов. – К., 2009.
64. Шелер М. Избранные произведения. – М., 1995.
65. Шеллинг Ф.В.Й. Философия искусства. – М., 1996.
66. Шиллер Ф. Письма об эстетическом воспитании человека // Собр. соч.: В 8т.– М.-Л., 1950. – Т.6.
67. Эстетика. Словарь. / Под общ. Ред. А.А.Беляева и др. – М., 1989.
68. Яковлев А. Эстетика. – М., 2003.
69. Эстетика: навчальний посібник для педагогів / за ред.Т.І. Андрущенко.К.: Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014.- 594 с.

ІХ. Метод навчання: Інтерактивні лекції, семінарські та лабораторні заняття. Використання методів самостійної роботи студентів по осмисленню та засвоєнню матеріалу – самостійний пошук інформації.

Х. Система оцінювання:

Поточний контроль: Діагностика рівня знань студентів здійснюється за допомогою: усних опитувань на семінарських заняттях; оцінювання доповідей студентів; експрес-контролю під час індивідуальних занять; перевірки самостійної роботи студентів; перевірки роботи студентів з першоджерелами; оцінювання індивідуально-дослідних завдань (есе, реферати, презентації); оцінювання роботи студентів у проблемних групах (підготовка наукових, доповідей, статей, участь у конференціях, круглих столах та ін.): письмових модульних контрольних робіт; тестування; підсумкового контролю.

Підсумковий контроль: залік.

ХІ. Реєстрація на навчальну дисципліну: